

Fagplan Fortælling

Hvad er Fortælling?

En personlig fortolkning af en oplevelse eller en nedfældet historie, der formidles mundtligt.

Formål

Formålet med undervisningen i Fortælling er, at eleverne stifter bekendtskab med det historisk-poetiske og det mytiske i menneskelivet; det, der er svært at måle, veje og fatte.

Det er vigtigt at børnene forstår, at de er en del af en udvikling præget af generationer, og at vores verden ikke er skabt med dem. Derfor skal eleverne møde de store fortællinger, der har defineret os som mennesker i forhold til vores sproglige, kulturelle og historiske fællesskab.

Undervisningen skal bygge på den mundtlige fortælling, så børnene får skærpet både koncentrationen, deres sans for sammenhænge, et godt sprog og evnen til at lytte. Det er vigtigt at eleverne oplever det forpligtende samvær, der er forbundet med det at lytte til - og være sammen om fortællingen.

Fagets kerneområder

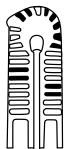
Indholdet i faget Fortælling tager udgangspunkt i den nordiske og den græske mytologi, fordi myter og sagn fortæller om livets grundvilkår i vores kulturkreds, om hvordan mennesker i tidernes løb har forestillet sig verdens tilblivelse, menneskenes forhold til hinanden og til deres guder, samt til livet og døden.

Historierne skal bl.a. handle om godt og ondt, lykke, troskab, mod, døden og kærlighed.

Fortælling er et oplevelses- og dannelsesfag og skal ikke alenes bruges som et middel til at problematisere eller konkretisere elevernes hverdag, men fortællingerne udtrykker også kulturens fælles erfaringer, dens verdensbilleder og værdiforestillinger og giver herved ord og begreber indhold og betydning.

Fortællingen byder på rige muligheder for at kunne dyrke færdigheden at lytte. At kunne lytte medlevende og aktivt er en forudsætning for at kunne deltage i en samtale eller i enhver anden mundtlig udveksling af tanker.

Børnene får skærpet sansen for et godt sprog og for den form for samvær, der er forbundet med fortællingen.

Fagets læseplan

Indledning

Fortællingerne i 1.kl. tager udgangspunkt i den nordiske mytologi. Det er i den nære og mere kendte mytologiske verden, der giver børnene en god introduktion til det mytiske univers. I 2.kl er det den græske mytologi, med mere komplekse problemstillinger og nuancerede historier.

1. Klasse

Den Nordiske Mytologi

Hvordan verden blev til:

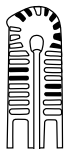
- Ginnungagab, Niflheim & Muspelheim
- Ymer & Audhumbla
- Yggdrasil
- Jætterne og Aserne
- Odin & Frigg, Thor & Sif, Loke, Balder, Freja, Tyr, Heimdal & Bifrost, Njord, Brage & Idun
- Ormen, ulven & deres søster Hel

Om gudernes og jætternes tilværelse:

- Sifs gyldne hår
- Hvordan Odin fik Sleipner
- Rejsen til Udgårdsloke
- Thors fisketur og Hymers ølkar (2 versioner af samme fortælling)
- Thors brudfærd til jætten Trym
- Thors tvekamp mod Rungner
- Thors besøg hos Geirrød
- Tjadse og Iduns æbler
- Skades giftemål
- Odin røver Suttungs mjød
- Balders død
- Lokes straf
- Ragnarok

Heltesagnene:

- Sigurd Fafnersbane
- Amled
- Uffe hin Spage
- Skjoldungerne
- Stærkodder
- Tyrving
- Regner Lodbrog
- Palnatoke

- Jomsvikingerne

2. Klasse

Den Græske Mytologi

Gudernes tilblivelse på Olympen:

- Gaia & Uranos
- Titanere, Giganter og Kyklober
- Krigen mellem guderne og Titanerne
- Zeus, Poseidon & Triton, Hades & Persefone
- Hefaistos, Hermes, Ares, Athene, Apollon, Artemis, Here, Afrodite, Demeter
- Prometheus skaber menneskene
- Pandoras æske
- Sisyfos

Guderne og menneskene:

- Athenes kamp mod Poseidon
- Dionysos og sørøverne
- Det onde vildsvin
- Helten Perseus
- Perseus og søuhyret
- Hades bortfører Kore
- Apollon og Dafne
- Ekko & Narcissus

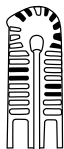
Græske konger og helte på eventyr:

- Herakles og de 12 farlige opgaver
- Jason og det gyldne skind
- Kong Aigeus får en søn
- Theseus og uhyret i labyrinten på Kreta
- Ikaros & Daidalos
- Ødipus
- Kong Midas æselører
-

Helteverdenen:

Illiaden – Kampen om Troja:

- Prins Paris og den skønne Helena
- Grækerhæren foran Troja
- Achilleus går i kamp

- Hævn og hæder over Patroklos
- Hektor hentes hjem til Troja
- Den trojanske hest

Odysséen:

- Øen Ithaka
- Odysseus rejse hjem med besøg hos: Polyfem, Kalypso, menneskeæderne, Kirke, rejsen til Hades, Sirenerne, Skylla og Karybdis
- Det store forlis
- Odysseus sejler hjem
- Odysseus hos sin gamle svinehyrde
- Odysseus møder sin søn
- Tiggeren på Kongeborgen
- Den store festdag
- Tiggeren spænders Odysseus' bue
- Døden går gennem hallen

Andet der kan fortælles:

Shakespeare: Macbeth, Hamlet, Othello

Dilemmahistorier fra Burkina Faso

Folkeeventyr

Indianske/Grønlandske fortællinger

Karen Blixens fortællinger

Lærerens yndlingshistorier

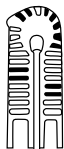
Litteraturliste til Fortælling

Nordisk Mytologi:

- Nordiske guder og Heltesagn af Niels Saxtorph
- Ragnarok af Villy Sørensen (Har ændret i mytologien)
- Ask Yggradrasil af Alf Henrikson/Edvard Lindahl (Har ændret i mytologien)
- Guder og helte i Norden
- Nordiske myter af Sune Andersen
- Thors brudfærd af Robert Fisker
- Thor tager på fisketur af Robert Fisker
- Mimers brønd af Ole E. Christiansen

Græsk Mytologi:

- Guden i havet af Leon Garfield & Edward Blishen (Gudernes tilblivelse)
- Den gyldne skygge af Leon Garfield & Edward Blishen (Gudernes tilblivelse)
- Odysseus rejser og eventyr af Morten Pontoppidan
- Apollons oprør af Villy Sørensen
- Odyssen af Homer (Meget grundig)
- Illiaden af Homer (Meget grundig)

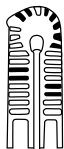
- Guder og Jætter i Norden af Knud Erik Pedersen
 - Thors Hammer og andre gudesagn af Any Thyregod
 - Palnatoke og Jomsvikingerne af Any Thyregod
 - Roar og Helge – og andre heltesagn af Any Thyregod
 - Guder, helte og godtfolk – Eddadigte og islandske sagn.
 - Nordiske gudesagn 1 & 2 af Niels Jensen
 - Skjoldungerne af Preben Lund
 - Skjoldungerne af Egon Nielsen
 - Danske heltesagn af Axel Olrik
 - Saxos Danmarkskrønike af Helle Stangerup
 - De gode gamle helte 1 & 2 af Klaus Ebbesen
 - Myten om verdens skabelse af Flemming Lundahl
- Græske guder og helte – Opslagsbog
 - Guden med sølvbuen og andre græske gudesagn af Knud Hermansen
 - Prins Teseus og uhyret

Andre fortællinger:

- Sådan har jeg selv hørt det af Dansk lærerforeningen
- Dilemmahistorier fra Burkina Faso
- Sagn og eventyr fra Grønland af Kirsten Gade
- Miraklet og andre historier om forvandling af Kirsten Thonsgaard
- Regnbuens fange af Janne Lundström
- Skattegraveren af Evald Tang Kristensen
- Manden fra galgen og andre af børns gysere af Erik Kaas Nielsen
- Tusind og én nat
- Folkeeventyr af Asbjørnsen & Moe
- Brødrene Grimm
- H.C. Andersens Eventyr

Litteratur om Fortælling:

- I orkanens øje af Vigga Bro
(Om at fortælle)
- Drømmenes torv af Kirsten Thonsgaard
(Om mundtlig fortællerkunst)
- Nissen og Madammen af Ole Pedersen
(Om fortælleren og fortælling)
- Den store øde af Kirsten Thonsgaard

(Om at fortælle fra Dansklærerforening)

Om at fortælle

At fortælle er et håndværk, man ikke kan læse sig til, det skal prøves igen og igen. Efterhånden finder man sin egen stil og opdager, hvad der finder genklang ved tilhørerne og ved sig selv, for historierne skal først og fremmest røre noget ved en selv, ellers rører det ingen.

Fortælling som medie er unik, fordi det ingen remedier kræver, du kan fortælle hvor som helst og når som helst, du kan trække en historie, så den fylder alt fra fem minutter til en time, eller mere, du finder selv ud af, når filmen brister. Den skaber de flotteste og mest varierede billeder i tilhørernes ører og det er en fantastisk måde at være sammen på, for det kræver alles udelte agtpågivenhed. Du kan ikke tænke på dagligdagens praktiske gøremål, når du skal koncentrere dig om at fortælle og denne optagethed overfor andre mennesker, hvor du viser dem hele din opmærksomhed som giver nærvær og en fælles oplevelse.

Her er nogle råd til dig, når du selv vil fortælle

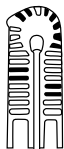
Gør historien til din egen

Det vigtigste er, at du selv har billeder af de steder du beskriver, du er som en rejseguide, der viser nye steder frem til en flok turister. De har tillid til, at du kender vejen ud og tilbage og kan vise dem de steder, de aldrig selv ville have fundet. Brug derfor steder og billeder, som du kender. Det er nemmere at beskrive en klippes ruhed, når du selv har rørt ved den, eller en person, hvis du har et billede af vedkommende i hovedet.

Brug fyrtårnene

På havet brugte sømændene både stjernerne og fyrtårnene til at navigere efter. Fortællinger bliver båret frem af handlinger, derfor er det bedre at beskrive en person gennem handlinger frem for at fortælle om alle de storslåede egenskaber vedkommende måtte besidde. Handlingerne er dine holdepunkter, dem skal du komme omkring ellers falder historien sammen. Mellem højdepunkterne kan du improvisere og male, men fortab dig ikke i detaljerne, det er de store pennestrøg du skal bruge.

Et eksempel, Thors fisketur: Thor på troldejagt i Udgård – møder Hymer, der skal på fisketur – Thors madding, et oksehoved – de sejler langt ud i robåd – længere ud – Hymer bange – Midgårdsormen bider på – frygtelig kamp – Thor slår med hammeren – Hymer skræmt – skærer snoren over – Thor vred – Ormen tilbage i havet.

Fortælling er ikke teater

Det er den gode historie der er i centrum og ikke fortælleren. Der skal ikke spilles teater, du skal fortælle, fordi du har noget på hjertet og det kan godt stå alene uden for meget pynt. Begræns fagter og skuespil til et minimum, det fremhæver virkningen desto mere, når du bruger det.

Om at fordøje historien

Det kan være fristende at undersøge, hvad tilhørerne har fået ud af at lytte til din historie, især når du fortæller for børn. Fald ikke for fristelsen til at skulle tjekke, om alt nu også er opfattet og forstået rigtigt, lad billederne stå for sig selv, hvis de har gjort indtryk, så kommer samtalen helt af sig selv. Chresten Kold sagde det klart: "En mor stikker jo heller ikke fingeren i halsen på sit barn, for at se om det nu også har fordøjet maden." Vær åben, især når du fortæller for børn vil du få mange spørgsmål, svar på dem, hvis de passer ind i historien og stop dem, hvis de får historien til at stoppe.

Lav dit eget univers

Når du laver dine egne fortællinger

Fortællingerne har deres eget miniunivers, bliv en del af dem, lad en af dine meget gode venner optræde i dem, måske har du fået historien fra ham. Brug gamle sort-hvidbilleder til at understrege alvoren, eller fortæl hvordan din familie kom i besiddelse af en ganske speciel ting. Måske står der en stor sten ude i haven, som nogle trolde engang har smidt derhen eller måske har du en gammel mønt, som du fik under mærkelige omstændigheder.